

Eduskunta
Sivistys- ja tiedejaosto

HE 123/2018 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2019

Talousarvioesitys ja vapaa sivistystyo

Vapaa Sivistystyo ry toteaa, että ensi vuoden valtion talousarvioesitys on vapaan sivistystyon osalta julkistalouden tilanne huomioon ottaen asiallinen. Vapaan sivistystyon perusrahoitus turvataan esityksessä kaikkien oppilaitosmuotojen osalta, vaikkakin se on alentunut vuodesta 2011, jolloin ensimmäiset merkittävät leikkaukset tehtiin.

Maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksessa otettiin käyttöön uusi järjestämis- ja rahoitusmalli vapaan sivistystyon oppilaitoksissa tämän vuoden alussa. Koulutuksessa keskitytään kotoutumissuunnitelman mukaisesti luku- ja kirjoitustaidon sekä suomen/ruotsin kielen opintoihin. Koulutuksen toteuttamiseen kohdennettiin 4 927 000 euroa valtionavustuksena. Ensi vuoden talousarvioesityksessä määräraha on valtionosuusrahoitusta, mitä Vapaa Sivistystyo ry pitää erittäin hyvänä ratkaisuna, koska valtionosuusrahoitus mahdollistaa pitkäjänteisen koulutustyon.

Vapaa Sivistystyo ry kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että maahanmuuttajien **kotoutumiskoulutukseen ohjautuva rahoitus ei ole todellisesti 100-prosenttista rahoitusta, vaikka laissa näin lukeekin. Oppilaitokset käyttävät koulutuksessa perusrahoituksena omaa valtionosuuteen oikeuttavaa suoriterahoitustaan ja kattavat lisärahoituksella jäljelle jäävän 35:n tai 43:n prosentin rahoitusosuuden.** Tästä johtuen kotoutumiskoulutus vähentää oppilaitoksen käytettävissä olevaa suoriterahoitusta muuhun koulutukseen, jota oppilaitos haluaisi antaa. Tämä epäkohta tulisi korjata.

Maahanmuuttajakoulutus ja kotoutumiskoulutus

Maahanmuuttajia opiskelee tällä hetkellä lähes 60 000 vapaan sivistystyon oppilaitoksissa. Oppilaitokset järjestävät maahanmuuttajaryhmille kotouttavaa kieli-, luku- ja kirjoitustaito- sekä kulttuurikoulutusta, opetussuunnitelman perusteiden pohjalta järjestettävää kotoutumiskoulutusta, työvoimapolitiittista aikuiskoulutusta, ammatillista koulutusta, nuorisotakuukoulutusta, yleissivistävää koulutusta (nuorten ja aikuisten perusopetus) ja yleistä vapaan sivistystyon koulutusta, johon maahanmuuttajat osallistuvat yhdessä kantasuomalaisien kanssa. Koulutus rahoitetaan vapaan sivistystyon valtionosuudella, valtionavustuksilla (opintosetelit), työvoimapolitiittisella rahoituksella sekä ammatillisen koulutuksen ja perusopetuksen valtionosuusrahoituksella.

Vapaan sivistystyon oppilaitoksilla on hyvät kokemukset maahanmuuttajien kouluttamisesta. Oppilaitokset soveltuvat erittäin hyvin koulutukseen, joka voidaan toteuttaa joustavasti opiskelijoiden tarpeiden mukaisesti. Hyvänä esimerkkinä tästä oli alaikäisten turvapaikanhakijoiden koulutus vuosina 2015–2017.

Lakia vapaasta sivistystyöstä muutettiin 1.1.2018 alkaen siten, että kotoutumissuunnitelmaan kirjattuun koulutukseen voi saada 100-prosenttisen valtionosuuden eikä opiskelijoilta tarvitse periä opiskelijamaksua, mikä oli aikaisemmin suuri ongelma koulutuksen järjestämisessä. Valtion talousarviossa tähän tarkoitukseen on osoitettu 4,9M€ määräraha. Lisäksi valtion lisätalousarviossa kohdennettiin 2 M€ vapaalle sivistystyölle kotoutumiskoulutuksen lisäsuoritteisiin, jotka jaettiin kesällä 2018. Pääpaino koulutuksessa on luku- ja kirjoitustaidon sekä suomen/ruotsin kielen opetuksella. Toisessa lisätalousarviossa kohdennettiin 2 M€ työelämän ulkopuolella olevien henkilöiden kielitaidon parantamiseen. Tämä raha tulee jakoon opintoseteleinä vuoden 2018 lopulla.

Nykyisen rahoituksen ongelmana on se, että se kohdentuu kotoutumissuunnitelman piirissä oleviin henkilöihin. Hyvin monet eivät ole eri syistä kotoutumissuunnitelmien piirissä. Erityisesti kotona lapsia hoitavat maahanmuuttajaäidit ovat ryhmä, joka tulisi saada luku- ja kirjoitustaidon sekä kieli- ja kulttuurikoulutuksen piiriin. **Kotoutumiskoulutuksen rahoitusmallia tulisikin täydentää siten, että myös niiden henkilöiden opiskelu mahdollistuu, jotka eivät ole enää oikeutettuja kotoutumista edistäviin toimenpiteisiin.** Rahoitusmallia voidaan täydentää muuttamalla säädöksiä niin, että myös kotoutumisajan ylittäneet voisivat opiskella 100-prosenttisella valtionosuusrahoituksella.

Mahdollisuus kielen oppimiseen ja suomalaiseen yhteiskuntaan orientoivan koulutukseen tulisi määritellä subjektiiviseksi oikeudeksi. Mahdollisuutta oppia kieltä ei pitäisi sijoittaa rajattuun aikaan, vaan kotoutumissuunnitelmia tulisi laatia joustavammin ja niin, että kaikkien maahanmuuttajien oikeus riittävään kielen opetukseen tulisi turvattu. Nopeat työvoimapolitiittiset koulutuspolut eivät tuota riittävää kielitaitoa, eivätkä näin mahdollista jatkuvaa oppimista. Kieli- ja yhteiskuntaan orientoiviin opintoihin osallistuvien opiskelijoiden toimeentulo tulee varmistaa. Toimeentulon vaarantuminen estää opiskelun aloittamisen.

Yhteiskunnalliset koulutustehtävät

Suomessa on eräitä yhteiskunnallisesti haastavia koulutustehtäviä, joista useat ovat pitkäkestoisia. Näitä ovat esimerkiksi **työttömien koulutusvalmiuksien parantaminen ja ylläpitäminen, heikon pohjakoulutuksen omaavien henkilöiden tietotaidon kohottaminen sekä erityisesti ikääntyneiden henkilöiden heikkojen digitaalisten taitojen parantaminen.**

Vapaan sivistystyön oppilaitokset soveltuvat erinomaisesti näiden koulutustehtävien hoitamiseen, koska oppilaitoksissa on koulutettu henkilöstö ja kyky reagoida tarvittaessa nopeasti ja joustavasti ilmenneisiin koulutustarpeisiin. Oppilaitoksilla on myös koko maan kattava verkosto ja hyvät valmiudet sekä lähi- että etäopetukseen.

Valtiovalta on myöntänyt vapaan sivistystyön oppilaitoksille valtionavustuksena tänä vuonna erillisrahoituksen heikkojen perustaitojen ja digitaalisten taitojen omaavien henkilöiden kouluttamiseen. Koska tehtävä on pitkäkestoinen, **rahoitus tulisi muuttaa valtionosuusrahoitukseksi**, mikä mahdollistaisi pitkäjänteyksen koulutuksen suunnittelun, resurssoinnin ja toteutuksen.

Helsingissä 26. päivänä lokakuuta 2018

Vapaa Sivistystyö ry – Fritt Bildningsarbete rf
Hallitus, psta
Aaro Harju
puheenjohtaja